

DİSTOPIK DÜNYA DÜZENİNE KARŞI YENİ KIZILELMA ARTIK BÜTÜN DÜNYADIR

Ertan EĞRİBEL*
Yüksel YILDIRIM**

Atf: Eğribel, Ertan ve Yıldırım, Yüksel. "Distopik Dünya Düzenine Karşı Yeni Kızılma Artık Bütün Dünyadır", *Sosyologca*, Sayı 21 (2021), s. 90-109.

ÖZ: Ütopyalar genellikle hayali devlet/düzen tasarımları algılansa da, başka bir açıdan bakıldığında geleceğe dönük bir idealler bütünü olarak da görmek mümkündür. Batı düşüncesinde ütopyik ya da distopik belli çalışmalar gündeme gelmiş, gelecekle ilgili olumlu ya da olumsuz senaryolar üretilmiştir. Günümüzde Batı'nın insanlığa yeni bir çözüm üretmediği noktada, tarihin sonunun geldiği iddia edilmekte ve otoriter-distopik gelecek tasavvurları ileri sürülmektedir. Biz bu çalışmada "Kızılma" kavramı eşliğinde söz konusu distopik gelecek dayatmasına karşı Doğu toplumlarının ortaya koyacağı yeni çözüm önerilerinin potansiyelini ortaya koymaya çalışacağız. Distopik-dünya düzenine karşı yeni Kızılma artık bütün dünyadır.

Anahtar Kelimeler: Ütopya, Kızılma, Türk Cihan Hâkimiyeti, Distopya

The New Red Apple Against The Dystopian-World Order Is Now The Whole World

ABSTRACT: Although utopias are generally perceived as imaginary state/order designs, from another perspective, it is possible to see them as a set of future-oriented ideals. Certain utopian or dystopian studies have come to the fore in Western thought, and positive or negative scenarios for the future have been produced. Today, at the point where the West cannot produce a new solution for humanity, it is claimed that the end of history has come and authoritarian-dystopic visions of the future are put forward. In this study, we will try to reveal the potential of new solution proposals to be put forward by Eastern societies against the aforementioned dystopian imposition of the future, accompanied by the concepts of "Red Redemption". The new Red Apple against the dystopian-world order is now the whole world.

Keywords: Utopia, Kızılma, Turkish World Domination, Dystopia

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 24.02.2021

Kabul Tarihi : 27.05.2021

* Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi, ertanegribel@yahoo.com.tr, ORCID:0000-0003-1742-8006

** Doç. Dr., İzmir Bakırçay Üniversitesi, yuksel.yildirim@bakircay.edu.tr, ORCID:0000-0002-0836-1068

*Kızıl elma yok mu? Şüphesiz vardır.
Fakat onun semti, başka diyardır.*

*Zemini mefkûre, seması hayal,
Bir gün gerçek, fakat şimdilik masal...*

Ziya Gökalp

Giriş Yerine: Kızıl Elma ve Distopik Yeni Dünya Düzeni

Bu yazıda, gelecekteki hakikatleri yaratacak hayallerimizin, geçmişteki tarihsel dayanaklarını ele alacağız. Anadolu-Türk insanının kurduğu dünya imparatorluğu hakikatinin başlangıcındaki hayallerinin üstünde duracak, “hayal kurmakta mahir” bir toplumun gelecekte tüm insanlığı kuşatacak adil ve özgür bir çözüm için taşıdığı birikimin altını çizmeye çalışacağız. Batı uygarlığı artık umutlu hayallerinin sınırına gelerek otoriter bir dünyanın savunucusuna dönüşmüştür. Yeni çözüm önerilerinin artık Batı-dışı toplumlardan, Doğu toplumlarından geleceği gerçeği, bize bu yönde hayallerin de Doğu’da kurulacağını umudunu göstermektedir. Platon’un, Moore’un, Campanella’nın yeşerttiği, Orwell’in, Huxley’in karamsarlıkla söndürdüğü umutların, başka bir deyişle Batı’nın içine girdiği ve tüm insanlığı sürüklediği açmazın yerine, insanlığa umut dolu bir gelecek tasavvurunun yeniden Doğu toplumları eliyle çizileceği inancıyla çalışmamızda bu konuya eğiliyoruz. “İstikrarlı hayal, hakikattir” deyişine sahip çıkmamızın nedeni de budur. Hakikatin gözden düşmesi gelecekle ilgili yeni bir aşamadan vazgeçilmesi ve mevcut düzenin mutlaklaşmasının ifadesidir. Mevcut koşulları aşan her yeni öneri bu nedenle hayalcilik olarak tanımlanmaktadır. Biz mevcut koşullara uyumlu distopik dünya içinde yaşamaktansa hayalci olmayı yeğleriz. Hayali hakikat haline getiren, hayal kuranların çabası, bu süreçteki istikrarlı mücadelesi ve çözümün kapsamıdır.

XIX. yüzyıl Batı düşüncesi Batı merkezli yeni bir tarih perspektifi ve bilim anlayışının yanında bir düzen vizyonu ile de biçimlenerek bütün insanlığa tek bir uygarlık projesi olarak kendini sundu. O döneme kadar süregelen Doğu-Batı çatışmasının ötesinde -tek bir uygarlık baz alınarak da olsa- tarihi tek bir gelişim çizgisi şeklinde yeniden tasarlayarak çatışmasız ve “düzen içinde ilerleme” formüllü bir gelecek öngörüsü bu dönem Batı düşüncesinin ürünü olarak ortaya çıktı. Bu şekliyle endüstrileşmenin ve kapitalizmin yarattığı modern dönemin uygarlığı kendilerince bütün uygarlık-dışı toplumlara transfer edilecek ve tek bir şemsiye altında bütün insanlık birleşecekti. Bu durum elbette bir gelecek tahayyülü içeriyor ve ütopyik bir düzen tasavvuru olmasa da ileri sürdüğü çözüm endüstrileşme/uygarlaşma adına Batı-dışı toplumları ileri düzey bir çözüm önerisi olarak sunuluyordu. Bu nedenle gerek sosyolojinin Batı’da ortaya çıktığı ve Batı dünya egemenliğini meşrulaştırma işine koşulduğu, gerekse yurdumuzda sosyolojinin çözüm reçeteleri aramak bağlamında aktarıldığı dönemde ileri sürülen çözüm önerisine bir anlamda ütopyalara duyulan ilgi ve özlem derecesinde yaklaşıldı. Batı düşüncesinin çizdiği portre mutlu bir insanlık ideali içeriyor, tüm toplumların tek bir eksen etrafında tarihi -elbette Batı’nın öncülüğünde- birlikte ilerleteceği bir dünya düşlüyordu.

XIX. yüzyılda görülen rüyadan XX. yüzyılda uyanıldı. Bu yüzyılda görülen, Modernleşme ve Bağımlılık kuramlarının Batı-dışı toplumlar üzerine algısı, az-gelişmişlik kavramı, ATÜT tartışmaları, sömürgelerin bağımsızlaşması süreci aslında Batı’nın tek ve kuşatıcı bir dünya öngörmediğini, kurmayı düşündüğü sistemin tüm milletleri uygarlaştırmak adına geçen yüzyılda kurduğu sömürü sistemini yaygınlaştırmak olduğunu ortaya koydu. Bu durum, bir açıdan bakıldığında ütopyik bir gelecek önerisi içeren modernizmin kendi içinde revizyonu anlamına da gelecek post-modern bir tepki söylemini başlattı. İçinde bulunduğumuz bu

dönemde Batı'nın çözümsüzlüğünün, önerisizliğinin somut görüntüsü olan post-modern söylemler XX. yüzyıldan itibaren başlayan distopik literatürü bir adım daha ileri taşıyarak "küresel barbarlık çağı" adını verdiğimiz yeni dönemin alt yapısını oluşturdu. Yaşadığımız dönem, artık bizlere olumlu gelecek hayallerinin sunulmadığı, aksine otoriter-distopik bir düzen içinde tarihin sonunun geldiğinin iddia edildiği, kıyamet senaryolarının çizildiği, "antici" ve "teslimiyetçi-kendiliğinden" bir dünya profili çizmektedir. Bu şekliyle insanî çözüm önerilerinin tükendiği, ya -eskinin "düzen içinde ilerleme"sinin evrilerek yeni dönemde- mevcut düzenin kaosu içinde ilerlemenin ya da kıyametin tercih edileceği bir gelecek sunulmaktadır. Dolayısıyla bu haliyle Batı'nın ütopya olarak bile önereceği bir düzen seçeneği kalmamıştır. Mevcut ütopyaların distopik karaktere bürünmesinin bir anlamda karşılıdığı gerçek de budur. XIX. yüzyılda modern ütopyalar modern bilimin temelini oluştururken günümüzde yeni gelecek ve çözümden vazgeçildiğinde bütünsel düzeyde bilimsel kuramlardan da vazgeçildi.

Ütopyalar genellikle hayali devlet/düzen tasarımları algılsa da, başka bir açıdan bakıldığında onları geleceğe dönük ilişkileri yönlendirme, denetleme amaçlı bir idealler bütünü olarak da görmek mümkündür. Bir anlamda insanlara ideal bir toplum düzeninin ya da toplumsal bir gelişme aşamasının özelliklerini ortaya koyarak bu aşamaya ulaşmaları gerektiğini konusunda belli bir bilinci oluşturan, aktaran ve yaygınlaştıran eserlerdir. Bu işleviyle tarihin belli dönemlerinde ideolojilere de kaynaklık etme ve kitleleri bu yönde etkilemeleri de söz konusu olmuştur. Batı'da bir dönem "ütöpik sosyalizm" kavramından söz edilmiş ve aralarında sosyolojinin de öncüleri arasında sayılan belli isimler (Saint-Simon) bu çerçevede içinde anılmıştır. Dolayısıyla ütopyaların aynı zamanda bir gelecek tasavvuru olarak değerlendirilmeleri yanlış olmayacaktır.

Bu yazıda ele alacağımız Kızılma idealini de ütopya kavramı eşliğinde değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz. Kızılma, Türk toplum düşüncesi içinde kısa da olsa, önu, arkası olan, olaylarla kendini tanımlayan, ilave eklerle farklılaşan ama sürekliliği olan, belirli bir tarih çerçevesi içinde yayılmış, sahip çıkılmış görüşleri içerir. Bunları topladığımız ve değerlendirdiğimiz takdirde Türk toplum tarihi ve düşüncesiyle ilgili sonuçlara ulaşmak mümkündür. Kızılma motifi bir anlamda yaratılış ve kuruluş efsanelerinin de bir parçasıdır. Kaçan, göçen, kaybolan, yol bulan veya arayan, çeşitli badireler atlattıktan sonra geniş topluluğa önderlik ederek düzlüğe çıkan, cennet bahçelerine ulaşan kurtlar, geyiklerle bu çalışmayı başka kaynaklarla da zenginleştirmek mümkündür. Orta Asya'da olduğu gibi Anadolu'da avcının önüne çıkan, kaçan, avcı tarafından kovalanan, kaybolan geyiği takip eden avcının yeni bir dünyaya girmesi, adeta Tanrı'nın bir lütfu olması masalları Kızılma ile kolaylıkla bağlantı kurulabilir. Anadolu masallarında Alageyik motifi de bunun bir uzantısı biçimindedir. Alageyik avcılarını peşinden sürükleyerek Kaf Dağı'na götürmesi gizli bir kapıdan geçiş bazen bir kuruluş/kurtuluş/diriliş/ devrim/aşama veya çıkış motifi olurken kimi zaman tutkulu bir takibin akli yok etmesinin parçası da olmuştur. Diğer deyişle Kızılma, geyik veya kurtların önderlik ettikleri işlerde kimi zaman yeni bir kuruluşun, çözümün, ferahlığın belirtisi olduğu gibi kimi zaman tam tersine dünyanın/çatışmanın sonu, rolünü yitirme ve yok olmanın veya felakete de neden olabilmektedir. Şamanlar veya Türk-İslam dervişleri bir hayvan veya kuş şekline girebilmekte çok geniş alan içinde kolaylıkla yer değiştirmektedir. Halk töresinin/mitolojisinin devlet töresine ve dünya görüşüne ulaşması elbette daha geniş bir aşama ve çözümün ifadesidir. Böylece çok geniş halk kitlelerini seferber etmek, mücadeleye çekmek, örgütlemek ve iskân etmek mümkün olabilmektedir. Bunları bir kenara koyuyoruz. Bunları ayrıntılı ayrı bir çalışmanın konusu olarak hatırlatmakla geçeceğiz. Ancak bütün bu motiflerin/inanışların sonuçta "devlet ve toplum mitolojisinin" veya "dünya görüşünün" bir parçası olduğunu belirtelim. Bizim de konuyu ele almamızın nedeni budur.

Kızıl Elma ve Türk Toplum Tarihi ve Düşüncesi

Türk toplum tarihi ve düşüncesi diğer bir deyişle kimliği tarih içinde biçimlenmiştir. Türk tarihi ve edebiyatı birlikte geliştiği için zengin bir tarih edebiyat da vardır. Türk mitolojileri, destanlar, düşler, masallar ve efsaneleri dil ve edebiyat konusu olmasının yanı sıra Türk toplum ve düşünce tarihini açıklamak açısından da müstesna bir yere sahip olmuştur. Bunlar sadece kahramanlık destanları da değildir. Diğer toplumlarla ilgili belli açıklama ve tutum belirttiği için diğer toplumlar açısından da kaynak olmuştur. Bu kaynaklar din tarihi açısından da İslamiyet öncesi “devlet ve toplum töresi” olarak tanımlanan Türk toplum tarihi ve düşüncesi açısından da önemlidir. Kızıl elma bu tür ayrımları da aşan, değişik dönemleri kapsayan bir dünya görüşünün parçası olarak bu tür kaynaklardan da ayrışır. Türk toplum tarihini bütünlüğü içinde ele almaya da izin verdiği için ayrı bir öneme sahiptir.

Türk toplum tarihinde önemli değişimler söz konusu olmasına rağmen Türkler kendi kimliğini korudukları gibi aynı zamanda kimliklerini zenginleştirerek değiştirmeyi de başarmışlardır. Türk toplum tarihinde en önemli dönüm noktaları Anadolu'nun Türkleşmesi ve Osmanlı'nın Batılaşmasıdır. Bu değişiklikler önce düşünce düzeyinde ortaya çıkmıştır. Türkler Orta Asya'da Doğu ATÜT devletleri ile çatışmalarıyla kendi kimliklerini tanımlarken Yakın Doğu'da Doğu-Batı çelişkisi içinde kendi kimliklerini tanımlamışlardır. Türklerin Yakın Doğu'da geçirdiği değişikliklerden en önemlisi düşünce alanındadır. Bu anlamda Orta Asya Türk kimliğinde ve dünya görüşünde köklü bir değişikliğe gidildiği yeni bir dönem açılmıştır. Bu değişiklik sadece yönetim düzeyinde değil toplum düzeyinde de yeni bir kimliğin ifadesi olmuştur. Osmanlılık bunun siyasi düzeyde ifadesidir. Ancak bütün bu köklü değişikliğe rağmen toplum Türk kimliğini de korumuştur. Osmanlı'nın Batılaşması döneminde de dünya görüşü düzeyinde köklü bir değişiklik söz konusudur. Ancak bu değişiklik toplum düzeyinde değil yönetim düzeyinde kalmıştır. Başka devlet ve toplumlar için de bu geçerli olmakla birlikte Türk toplum tarihi ve düşüncesi içinde Kızıl elma bir imparatorluk/hükümdarlık alameti veya ulaştırılması gereken ülke veya dünya egemenliği biçiminde çeşitli anlamlar içermiştir. Her ne biçim alırsa alsın Kızıl elma sonuçta toplumlar arası ilişkiler içinde belli bir konumu ve rolü belirtmiştir. Bu konum ve rol değişse de bir sembol olarak süreklilik taşımıştır. Kızıl elma Türk toplum ve devlet idealleri ile ortak insanlık değerlerine ulaşmayı amaçladığı için aynı zamanda dünya düzeni düşüncesinin de kaynağını oluşturur.

Kızıl elmanın kaynağı konusunda farklı açıklamalar olmuş olsa bile bu açıklamaların ortak yönü belli bir amacı ve hedefi göstermesi, bir anlamda alacağımız tutum ve değerlendirmelerimizi belirlemesidir. Bu anlamda bağlayıcıdır. Kızıl elma IX. yüzyılda Divanu Lügatı't-Türk'de “ülkü/mefkûre” olarak geçmektedir. Diğer bir deyişle devlet ve toplum düzeyinde tasavvur halinde bir düşünce, kutsal amaç, örf ve tutum, gelecek, ütopya veya idealdir. Genişliği ölçüsünde diğer bütün tutum ve değerlerin, çıkar ve çelişkilerin üstünde ve kapsayıcı bir istikbal/gelecektir. Kızıl elma motifi ile Türk tarihi ve kültürüyle ilişki kurulabilecek çeşitli öğelerden söz edilebilir. Kızılın Türk kültüründe değer verilen bir renk olduğu bilinmektedir. Bunun yanında elma gibi kızılın da mistik bir yanı bulunmaktadır. Türk kültüründe kızıl çoğunlukla ateş rengini, güneş veya ay veya savaş bayrağı veya tutku ve coşkuyu belirtmektedir. Elma ise Türk kültüründe bolluk, bereket, şifa kaynağıdır. Kızıl elma tamlaması bunlarla birlikte aynı zamanda Orta Asya Türklüğü açısından bütün dünyayı aydınlatan/kapsayan güneş ve ayın dönüşümlü doğması ve batmasını tanımlayan kızıl topa dönüşen halinin de ifadesi olan olağan üstü bir renk cümbüşü ve denge halini de belirtir. Bu nedenle bayrak ve tuğların tepesini süsleyen bir işaret veya egemenlik sembolü olarak da kullanılmıştır. Ulaştırılması hem güç, hem de çok yakın hayatın içindeki bir hareket ve akış halinin ifadesi olmuştur. Kızıl elma -veya kızıl

küre- bütün dünya imgesinin, egemenlik ve gücün, birikimin sembolüdür. Ama aynı zamanda bir ayrılığı, farklılığı, dışında kalmanın, mahrum olmanın ve cezanın da ifadesine kolaylıkla dönüşmektedir. Çeşitli toplumların mitolojilerinde kızıl elma imgesi vardır. Yine tek tanrılı dinlerde Âdem ile Havva hikâyesinde olduğu gibi yaratılış ve cezalandırma, mahrum olma dışarıda kalma dramını da belirtir. İster gücü, isterse dışarıda kalmayı belirtsin, sonuçta Kızıl elma veya “kızıl top” ele geçirilmesi gereken bir ideale, dünya görüşüne kaynaklık etmiştir. Benzer motifleri birbirinden farklı veya birbirine karşıt toplumlarda da görmek mümkündür. Büyük bir ihtimalle kendini dünyanın merkezine koymakla ilgisi vardır. Böylece diğer toplumlar ve farklı coğrafyaların varlığı kabul edilirken kendisine dünyanın merkezini bahşetmekle ilgilidir. Çin, Hint, Mısır, Mezopotamya yerleşik uygarlıklarında, hatta benzer çözüme sahip eski Amerikan uygarlıklarında güneş ve ayın kutsallaştırılması bununla ilgidir. Ama özellikle eski dünyada üretici-yerleşik uygarlıkların dışında kalan toplumlar da kendi uygarlıklarını/çözümlerini ortaya koyduklarında kendilerini dünyanın merkezine koymada bir sakınca görmemişlerdir. Aynı gururlu, mağrur tavırla bütün dünyanın merkezinde kendilerini görmelerinin ötesinde bütün dünyanın sahibi ve yöneticisi olarak görmekten kaçınmamışlardır.

Eski geleneksel üretici-yerleşik toplumlar daha çok kendilerine ait bir dünyada yaşarken göçebe uygarlıklar özellikle üretici Doğu uygarlıkları ile ilişkileri sayesinde ortaya çıkmışlardır. Batı uygarlığı da askeri, siyasi, ticari düzeyde ilişkilerin denetiminin ele geçirmenin ötesinde yerleşik Doğu uygarlıkları üzerinde kendi denetimlerini kurmaya çalışmışlardır. Kızıl elma efsanesinin erken Bizans döneminde ortaya çıktığı görüşleri de bu yönde bir gerçekliği ve ideali belirtmiştir. Ayasofya'nın önünde dikili bir sütun önünde at üstünde imparator Jüstinyanus heykelinin elinde altından büyük bir küre tutması da bunun bir kanıtı olarak gösterilmektedir. Bu elbette böyle yorumlanabilir, daha ileri giderek bunun aslında Ayasofya'nın kubbesini temsil ettiği ve Ayasofya'nın içindeki mozaikten yapılmış ve imparatorun eliyle hediye edilen Ayasofya ile benzerlik taşıdığı, kubbenin üzerindeki haçtan da bunun küre değil kilisenin kubbesi olduğu da söylenebilir. Bir adım daha gidersek aslında kubbe forumun da güneşi, dolunayı ya da dünyayı temsil eden bir örtü olduğunu, kubbelerin üzerine konulan haç veya hilal sembollerinin de aynı dünya içindeki bir güç çekişmesinin ve kimlik ifadesi olduğunu da söyleyebiliriz. Bunların kanıtlayacak başka malzemeler de bulmak zor değildir. Sonuçta farklı uygarlıklar, farklı konumlar içinde olsalar da aynı dünya içinde, farklı yerlerden diğer toplumlara bakmışlardır. Bu nedenle bazı benzerliklerin olması kaçınılmazdır.

Kızıl elma Türk toplum tarihi serüveni içinde Türk toplumunun tutumu ve değerlendirmesi içinde etkili olmuştur ve tek bir biçim almamıştır. Fatih döneminin Kızıl elma'sı ile Türk toplumunun kendi varlığını korumakla sınırlandığı yakın dönemin Kızıl elma anlayışı elbette farklıdır. Son dönemde giderek Kızıl elma'nın sınırlanması, belirsizleşmesi veya Türkçülük akımı içinde kendi varlığını koruma biçimini alması da yaşanan değişiklikler ve sorunlarla ilişkilidir. Ama aynı zamanda mevcut koşulları aşan hayali bir ülkeyi de belirtir. Kuzey Afrika'da Trablus ve Bingazi'nin kaybedilmesi, Balkan Savaşı sonrası bir anlamda Osmanlı'nın anavatanı olarak görülen Rumeli'nin kaybedilmesi, I. Dünya Savaşı yenilgisi sonrası Mondros Mütarekesi'yle Anadolu'daki varlığımızın bile tartışmalı hale gelişi, Osmanlı'nın son döneminde Kızıl elma'nın bir başka biçimde, kuşatılmışlık ve bağımsız varlığımızı gündeme getirmesine neden olmuştur. Gerçekte bu dönemin Türk sosyolojisi de sözünü ettiğimiz düşünce düzeyinde köklü değişikliğin bir parçasını oluşturur. Türk toplum düşüncesini ve kimliğini olduğu gibi Kızıl elma anlayışını ve değişimini de dünya koşulları içine yerleştirerek açıklamak gerekir. Öyle veya böyle sonuçta Kızıl elma Türk toplumunun gelecekle ilgili bir varlık belirtme çabasıdır. Bütün sınırlanmışlık ve koşullara karşı gelecek ile ilgili bir perspektif olarak değerlidir.

Yakın dönemde Kızıl Elma'yı yeni bir perspektifle gündeme getiren Ziya Gökalp gerçekte binlerce yıllık geleneğin dışına da çıkmaya gayret göstermiştir. Ziya Gökalp'in manzum hikâyesinde Kızıl Elma, sahip olunan bir ülke olması yanında daha geniş anlamda bir beklentiyi belirtir. Kızıl Elma yeryüzünde bir ülke olmadığı anlaşılan, bir anlamda Türklerin fetih siyasetinin sembolü olarak kabul edilen bir yer şeklinde görülür. Gökalp'in

Bu mev'ud ülkeye, bu tatlı yurda

Vasıl olmak için bu uğurda

Yüzlerce defalar Türklük kaydadı:

Hint'i, Çin'i, Mısır'ı, Rum'u kapladı.

Bütün payitahtlara, en son Çinlere

Gitti; fakat asla bu meçhul yere

Yaklaşmadı çünkü o mev'ud ülke

Değildi hariçte bir mevcut ülke¹

dizelerinde ifade ettiği üzere herhangi bir ülke ya da şehir yerine dünya egemenliğinin ideali şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Osmanlı'nın son döneminde koşulların ağırlığı nedeniyle artık "Kızıl Elma neresidir?" soruları sorulmaktadır. Ancak bütün sınırlanmış ve kuşatılmışlığa karşın mevcut koşulları aşan genel bir çözüm ideali/ütopyası söz konusudur. Sadece savunma, kendini koruma tavrının ötesinde devlet ve toplum olarak kurtuluş ve çözüm genel koşullar içinde düşünülmektedir. Ömer Seyfettin'in "Kızıl Elma Neresidir?" hikâyesi bunun bir ürünüdür. Kızıl Elma'nın dünya tarihi ile ilişkili bir motif olduğunu hatırlatmaktadır. Sefer kararı alan Kanuni'nin otağının dışında askerler "Kızıl Elma'ya!" naraları atarak sevinirken, padişah, şehzadelikten beri duyduğu bu yerin neresi olduğunu önce maiyetindeki devlet erkânına sorar ancak Viyana, Roma gibi şehirler, Hind ve Sind gibi ülke isimlerini almasının fakat tatmin olmamasının ardından askerler arasında getirilen üç kişiye Kızıl Elma'nın neresi olduğu sorulur. Üç kişiden de alınan "Padişahın bizi götüreceği yer." cevabı, bu yerin durağan bir menzil olmadığını göstermektedir. Ancak burada belirtilmesi gereken bir diğer husus, askerler gelmeden önce Sultan Süleyman'ın "Halktan birilerini çağıralım, soralım." önerisine karşın söylediği "Halkın dediği, Hakk'ın dediği" ifadesi ve alınan cevapların ardından "Kızıl Elma benim gitmek istediğim yer, işte... Hakk'ın beni göndereceği yer..." cümleleri söz konusu ideanın yalnızca bir Devlet siyaseti ve Devlet'i yönetenlerin çizdiği bir hedef değil, aynı zamanda toplumsal bir ideal olduğunu da göstermektedir. Ziya Gökalp'in

Mademki, ne Hint'de ne Çin'de imiş,

Türklerin ruhunun içinde imiş.

dizesinde de bu durumu görmek mümkündür. Buna göre Kızıl Elma temeli halka dayanan ve halkın eğilimlerinin Devlet katında vücut bulduğu bir siyasetin idealize edilmiş sembolü olmuştur. Bu şekilde Doğu toplumlarında görülen Devlet-halk ikiliğinin bir ayrılık olarak

¹ Ziya Gökalp, Kızıl Elma, Karbon Kitaplar, İstanbul, 2018, s. 21.

değerlendirilebileceği görüntüsüne karşı söz konusu durumun ayrılık ya da çatışma halinin dışında bir anlam taşıdığına da argümanlarından biri olarak karşımızdadır.

Kızılma motifinin Orta Asya kaynaklarının ötesinde Anadolu'nun Türkleşmesi sonrasında da devamlılığı önemlidir. Özellikle Fatih Sultan Mehmet döneminde motif en üst anlamına kavuşur. Kızılma içerik olarak elde edilmesi gereken bir yer ya da ulaşılmak istenen bir ideal olarak tanımlanmaktadır. Kızılma, önce fethedilene kadar İstanbul, daha sonra gene Fatih döneminde Roma başta olmak üzere, Kanuni devrinde Viyana ve çeşitli dönemlerde farklı şehirler olarak Türklerin gündeminde olmuştur. Bir anlamda Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olarak İstanbul'un fethini müteakip artık imparatorluğun batı kesiminin merkezi olan Roma hedef alınmış, sonraki dönemde de farklı gelişmelerle Osmanlı'nın o dönem rakibi sayılan devletin en önemli şehri bu idealin merkezi olarak görülmüştür. Bu anlamda Kızılma'nın Doğu-Batı ilişkilerinin örgütlendiği belli stratejik şehirler olarak dönem şartlarına göre değişkenlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Batı karşısında her siyasi başarı bu idealin bir parçası olmuş, sonrasında yeni hedefler belirlemiştir. Bu noktada İstanbul ile Roma'nın nihai hedefler değil dünya düzeninin oluşturulması içinde ara duraklar olarak nitelendirilmesi daha doğrudur. Amaç sonuçta o dönemin koşulları elverirse de ortak bir dünya düzeni ve gelecektir. O dönemin koşulları mevcut Doğu-Batı çelişmesini aşmaya izin vermediği için Kızılma idealinin sınırları Roma'da veya Viyana'da durmuştur. Osmanlı'nın Batılaşması bu çelişkiyi aşma yönünde bir girişimdir, ancak Batı'da bir karşılığı olmamıştır. Bu nedenle yönetimin öncülüğünü yaptığı bu siyasi karar ve tutum "başarısız" olarak görülmüştür.

Kızılma hedefinin III. Selim dönemine kadar canlı olduğu bilinmektedir. Nizam-ı Cedid'in kurulması sırasında ayaklanan yeniçerilerin "Hemen bize düşmanı göstereyinler, dal-kılıç olup düşman ordusuna dalarız, harab ederiz ve kralı tacını başına geçirip Kızılma'ya dek gideriz."² şeklindeki ifadeleri ile askerler arasında bu idealin yaşadığını söylemek mümkündür. Bilindiği gibi III. Selim devri Osmanlı'nın Batılaşma girişimlerinin başlangıcıdır. Bu bağlamda geleneksel Osmanlılık siyaseti ile Kızılma idealinin birlikte yürüdüğünü, Batılaşmaya yönelme ile birlikte bu idealin belirsizleştiği ve anılmadığını ifade edebiliriz. Dünya ölçüsünde bir değişime Osmanlı'nın gücü yetmediği gibi Batı içi çelişkiler ve çatışmalar da bu idealin zenginleşmesine, geliştirilmesine izin vermemiştir. Osmanlı yeni dönemde de dünya tarihinin ve siyasetinin temel aktörlerinden biri olmasına karşın yeni bir dünya görüşünün savunulması için koşullar yetersizdir. Ayrıca Batılaşma seçimi sonrası yeni dönemde geleneksel tarih anlayışı köklü olarak değişmiş ve artık Batı'nın geleneksel çözümü aşan modern bir çözümü gerçekleştireceği inancı yaygınlık kazanmış, Osmanlı bu çözüme destek vermek amacıyla tarihin etkin bir aktörü olarak öne çıkmak istemiştir. Ama sonuçta Batı'nın siyasi, ideolojik önderliğini, sözcülüğünü üstlenmesi söz konusu değildir. Ama Osmanlı sonuçta yeni dönemde geleneksel tarih anlayışından kopuş için koşulların olgunlaştığı inancındadır. Tarihte yeni dönemin başladığı ve geçmişteki bütün deneyimlerin de yeni baştan değerlendirilmesi iddianın gündemde olduğu bir dönemde Osmanlı, Batılaşma siyasi seçimini kendi isteğiyle yapmıştır. Kızılma'nın bir dünya siyasetinin sembolüdür ama geleneksel siyasetten vazgeçilmesiyle birlikte bu sembol de geçmişteki anlamından ve kullanımdan düşmüştür. Bu anlamda yukarıda ifade edilen sözlerin Osmanlı'nın geleneksel siyasetinin yürütücüsü yeniçeriler ağızından dökülmesi ve onlardan sonra da Kızılma kavramının unutulmaya yüz tutulması anlamlıdır. Ancak yeniçerilerin artık eski yeniçeri olmadığı da malumdur. Geleneksel siyaset dünyada ortaya

² Orhan Şaik Gökyay, Kızıl Elma, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2018, s.39.

çıkan yeni gelişmelerle birlikte savunulması mümkün olmadığı için devlet geleneksel yöneticilerin öncülüğünde yeni siyasetin savunulması işine girişmiştir. Osmanlı'nın Batıcılışması Fransız İhtilali kadar önemli ve onun kadar dünya çapında etkili bir olaydır. Ancak Fransız İhtilali'nin getirdiği yeni dünya önerisi Batı çözümünün dışına çıkmadığı için başarısız olduğu gibi Osmanlı da yeni siyasi seçiminde başarısız kalmıştır. Kızıl elma görüşünün güdükleşmesi bununla ilgilidir. Giderek Batı aklına verilen üstünlük ile dünya koşullarından bağımsızlaşma ve mükemmeli gerçekleştirme açısından Batı'ya verilen özel rol de güdükleşmiştir.

Kızıl Elma, Osmanlılık ve Fatih Sultan Mehmet

Dünya tarihi içinde ortaya çıkan sorunlar, açmazlar ve gelişmeler ütopyalardan vazgeçmenin elbette bir gerekçesi olamaz. Kızıl elma kavramının Osmanlılık siyaseti ile anlam kazanacağını belirtelim. Başka deyişle bu siyasetle birleşen Kızıl elma'nın askeri bir hedeften daha farklı bir anlam kazanarak daha kapsayıcı bir biçim alması daha gerçekçi bir hedeftir. Bu açıdan Osmanlılık deneyimi önemlidir. Anadolu'nun Türkleşmesi ve Osmanlı'nın Batıcılışması dünya çapında günümüzde de etkisini ve varlığını sürdüren iki büyük devrimdir. Belki de tarihteki en önemli iki devrimdir. Fransız veya Sovyet devrimlerinin hem zaman açısından hem de dünya açısından günümüzde etkisinin sınırlılığı düşünülürse bu daha iyi anlaşılacaktır. Osmanlılık, Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinin tamamlayıcısı olarak, bunun bir dünya siyasetine dönüşmüş adıdır ve Osmanlı İmparatorluğu tarafından XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar yürütülmüştür. Kızıl elma bir anlamda Osmanlılık siyasetinin tüm şartlarıyla oluştuğu dönemde gerçekleşmiştir.

Kızıl elma'nın İstanbul'un fethini gerçekleştiren ve daha ötesinde de düşünceleri olan Fatih Sultan Mehmet ile birlikte anılması boşuna değildir. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethiyle birlikte dünya tarihinde yeni bir dönem başlatmıştır. Bizlerin abartması değil, Batı Orta Çağ'ın bitişi ve Yeni Çağ'ın başlangıcının Batılı tarihçiler tarafından İstanbul'un fethi olarak gösterilmesi rastlantı değildir. Fatih sadece doğu Roma'nın değil Batı Roma'nın da mirasçısıdır. Roma'ya yapacağı bir sefer sonrası şüpheli bir biçimde ölmesinden sonra Osmanlı Batı'ya karşı Doğu'nun sözcülüğü ile yetinmiştir. Bunu elbette küçümsemek için değil Fatih'in Kızıl elma ufkunu belirtmek için söylüyoruz. Bir anlamda Fatih'in kaderi de Doğu-Batı ayrımını aşmaya çalışan Büyük İskender gibi olmuştur. Osmanlı 100 yıl sonra Viyana önlerine gitmiş olsa da artık koşullar değişmiştir, Amerika'nın keşfinin Batı için getirdiği yeni imkânlar karşısında Osmanlı siyaseti sınırlanmıştır. Beyliğin imparatorluğa dönüşümünü sağlayan ve gerçek anlamda bir dünya siyasetinin kuruculuğunu üstlenen Fatih'in Kızıl elma idealinin sancaktarı olarak anılmıştır. İstanbul'un fethinden sonra Türk milletinin hedef ve ideali Roma'ya yönelince burası bir Kızıl elma olmuştur. Fâtih Sultan Mehmed'in veziri Gedik Ahmed Paşa'nın Otranto Seferi, Kanûnî Sultan Süleyman'ın Korfu ve Pulya seferleri, Barbaros Hayreddin Paşa'nın Reggio seferi, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Viyana Kuşatması hep Kızıl elma idealiyle açıklanmaya çalışılmıştır. Evliya Çelebi Budin'de bir Kızıl elma Sarayı, Estergon'da da bir Kızıl elma Camii bulunduğunu belirtmektedir. Kanûnî Sultan Süleyman döneminde Habsburglar'la yapılan savaşlarda Beç (Viyana) Kızıl elma'sı ortaya çıkar. III. Selim devrinde Nizâm-ı Cedîd'in kurulmasına karşı ayaklanan yeniçerilerin ağzından naklen Koca Sekbanbaşı'nın kaydettiği, "Hemen bize düşmanı gösterebilirler, dalkılıç olup düşman ordusuna dalarız, harap ederiz ve kralın tahtını tacını başına geçirip kızıl elmaya dek gideriz" sözleri, bu sırada Kızıl elma'nın yine muhayyel bir ülke olduğunu göstermektedir. Evliya Çelebi, Hayretî'nin, "Şâhim kızıl elmayı ayva ile doldurdun" mısraıyla sona eren kıtasının Budin'de Kızıl elma Sarayı diye meşhur binanın divanhânesinde celi hatla yazılı olduğunu söylerken Âşık Çelebi, sadece son mısraı kaydettiği bu dördünlüğün Beç seferine tarih düşürüldüğünü belirtmektedir. Aynı şekilde

Nev'î, Aşkî, Kandî, Sâbit ve Enderunlu Vâsıf'ın şiirlerinde de bu anlamda Kızılma tabirinin yer aldığı görülmektedir.³ Ayrıca yeni Türk edebiyatında da Aka Gündüz, Nihal Atsız, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Dilaver Cebeci, Ragıp Şevki Yeşim, Mim Kemal Öke, Halil Delice gibi şair ve yazarların kaleminde yeni anlamlar kazanmaya devam ettiği görülmektedir.⁴ Kızılma hayalinin sınırı/sonu Doğu-Batı çelişkisi ve çatışmasının son bulduğu veya denetlendiği bütün dünyadır ve bu nedenle dünya egemenliği görüşünün de temelini oluşturur.

Fatih Sultan Mehmet ve Osmanlı ile özdeşleşen Kızılma motifi edebi bir söyleyiş biçimi olmanın ötesinde devlet ve toplum düşüncesi içinde dünya siyasetinin göstergesi olarak anlaşılabilir bir ideal sembolüdür. Fatih Sultan Mehmet, "Avnî" mahlası ile yazdığı şiirlerde sevgilinin ulaşılmaz olarak ortaya çıkması, âşık ile maşuk arasındaki ayrılık ve özlem, tutku, rekabet bunun Divan edebiyatı içinde ve Doğu düşünce geleneği ile ilişkisi bir rastlantı değildir. Toplum düzeyinde de belli bir tavır ve düşünce, açıklama biçimi devlet düzeyinde divan şirinde geliştirilerek mükemmelleştirilmiştir. Bu nedenle Divan edebiyatı her şeyden önce saray/siyaset ile yakından ilişkili olmuştur. Bu anlamda bir devamlılık vardır. Osmanlılık ve Kızılma'nın birlikte kullanımıyla Türklerin tarihinde gerçekte sınanmaya en yakın ütopya Kızılma olmuştur. Bizim de günümüzün gözde/moda konularına karşı -diğer çalışma alanları ile birlikte- Osmanlılık meselesini gündemde tutmamızın nedeni Osmanlı idealinin hala ulaşılamamış/aşılammış olmasıdır. Baykan Sezer'in belirttiği gibi "*Osmanlı İmparatorluğu, tüm insanlığı kapsayacak yeni bir yöneliş konusunda ipuçları verebilecek tarihte tek deneydir.*"⁵ Batı dünya egemenlik sistemi kendi önerisi ile insanlığa mutluluk getirmediği gibi henüz Doğu toplumlarından da kuşatıcı bir siyaset önerisi gelmemiştir. Söz konusu önerinin Doğu'dan geleceğinin en önemli kanıtı ise bir yandan dünya sömürsünden en büyük zararı bu toplumların görmesi ancak diğer yandan Osmanlılık tecrübesinin bu toplumların tarihe bir katkısı olarak ortada olmasıdır. Kızılma kavramının da bu çerçeve içinde değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

Elbette buradaki Kızılma sahip olanın dünyaya hükmedeceği vehmiyle peşinden koşulan, kaotik bir dünyanın simgesi olan ve kendisini ele geçirmek isteyenlerin ruhunu ele geçiren sihirli bir "güç yüzüğü" değildir. Çeşitli yazılarımızda sözünü ettiğimiz "küresel barbarlık çağı"nın tam bir resminin çizildiği "Yüzüklerin Efendisi" distopik bir dünyayı tasvir eden Batı masalıdır. Bu masalda insan hırsının zirve yaptığı, egemenlik/güç/iktidar sarmalında insanî duyguların yerini barbarca güç heveslerine bıraktığı bir dünya profili söz konusudur. Bizim Kızılma ile arzu ettiğimiz elde edilen egemenlikle otoriter bir dünya düzeni kurmak değil, çözüme dayalı yeni dünya resminin çizildiği bir özlemi barındırmaktadır. Bu son, gerçekte sömürü esasına dayalı otoriter bir dünyanın sonu olup, adaletin hüküm sürdüğü bu yeni dünyada yeni başlangıçların kilometre taşını oluşturacak, her dem yenilenen, gelişen, değişen ve kendini de bu değişimlere açık halde tutan bir düzenin başlangıcıdır. Kızılma kavramının özünde de zaten her elde edildiğinde daha öteye, daha uzağa, daha iyiye gidişin itici gücü bulunmaktadır. Bu noktada söyleyebiliriz ki, -diğer ütopyalardan farklı olarak belli bir toplum düzenini çizme kavramının ötesinde- Kızılma, Türk düşüncesinde daima peşinden koşulan, ele geçirildikçe daha ileride kendini gösteren ve ulaşılmak için yeni bilinç sağlayan bir amacı ve dünya görüşünü ifade etmektedir. Kızılma düşüncesinin bu sürekliliği, donmuş, kalıplaşmış bir sistem

³ Orhan Şaik Gökyay, *Kızıl Elma*, s.37-40. Ayrıca Bkz, Yasin Şen, *Klasik Türk Şiirinde Kızılma*, *Journal of Turkish Language and Literature*, C:3, S.4, Kış 2017., s.197-218. ve

⁴ Abdullah Harmancı, *Yeni Türk Edebiyatında Kızılma*, *Turkish Studies*, C:5, S:3, Yaz 2010, s.1470-1491.

⁵ Baykan Sezer, *Önsöz*, Kemal Tahir, *Notlar/Osmanlılık-Bizans*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1991, s.8.

paradigmasının ve kişisel ütopyaların ötesinde devamlı kendini yenileyen ve tarihsel koşullar karşısında da yenilemeye hazır bir tutum içermektedir. Bu haliyle donmuş, tamamlanmış ideolojik bir tavır olmanın dışında geçişken, akışkan bir değişimi belirtmektedir. Tarihin sona erdiğini iddia eden Batı düşüncesine karşı, idealindeki sistemi kurduğunda bile daha iyisini istemek adına gerektiğinde kendini de aşacak şekilde dinamizmini içinde barındırır.

Kızıl Elma ve Dünya Egemenliği Düşüncesi

XIX. yüzyılla birlikte tam anlamıyla tesis edilen Batı dünya egemenliğinin günümüzde kazandığı distopik-otoriter karakterinden bahsettik. Bu noktada Batı hegemonyasına karşı içinde aynı kelimeler geçen “Türk Cihan Hâkimiyeti” kavramının eleştirdiğimiz duruma karşı ne gibi alternatif barındırdığı, bir hegemonyanın yerine başkasının kurulmasının anlamının ne olduğu sorulabilir. Bu açıdan her iki egemenliğin karakterize edilmeye ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkündür. Batı dünya egemenliğine karşı ortaya konacak yeni bir öneride söz konusu kavramın tarihsel içeriği ile bağlantılı ve ondan bağımsız özelliklerini belirtmek gerekmektedir. “Cihan hâkimiyeti” düşüncesi⁶ Türklerde Orta-Asya dönemine kadar gitmektedir. Bu tarz bir eğilimin kuruluş destanlarında görülmesi anlamlıdır. Oğuz Kağan destanından itibaren sözünü ettiğimiz egemenlik düşüncesine rastlanmaktadır. Tarihsel anlamda Hunlarla birlikte başlayan hâkimiyet düşüncesi bütün bir Orta-Asya Türk tarihi boyunca özellikle Çin ile mücadelelerinde birlik unsuru olarak belirmiş ve dağınık Türk topluluklarını hem millet bilinciyle hem de askeri-siyasi anlamda bir arada tutmayı başarmıştır.

Türklerin bu dönemdeki dünya egemenliği düşüncesi göçebe-yerleşik çatışması içinde bozkır göçebe uygarlıkların yerleşik Doğu toplumları karşısındaki üstünlüğünün ifadesi olarak vardır. Göçebe-yerleşik uygarlıklar arasındaki çatışmada her iki tarafın da bu çatışmayı aşacak yeni bir önerisi yoktur. Bu nedenle yerleşik ATÜT uygarlıkları ile göçebe bozkır uygarlıkları birbirine karşıt olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Göçebe uygarlıkların yerleşik uygarlıkların yerini alması, dönüşmesi veya yerleşik uygarlık çözümünün göçebe toplumlarda geçerli olması söz konusu olmamıştır. Tarihin başlangıcında ortaya çıkan ve dünya tarihini belirleyen göçebe-yerleşik çatışması Doğu-Batı çatışmasının temel çatışma/çelişki olmasıyla birlikte ağırlığını yitirmiştir. Doğu-Batı çelişkisi göçebe-yerleşik uygarlıklar çelişkisinden farklı olarak bir tarafın karşı taraf ile askeri, siyasi, ticari düzeyde ilişkilerini denetlemesi ve dünya egemenliğine dönüştürmesi söz konusudur. Doğu için, zenginlik yaratıcısı uygarlık olarak, ilişkileri denetlemek yeterli olurken Batı ilişkilerin denetimi ile yetinmenin ötesinde Doğu'nun da denetimini amaçlamıştır. İskender savaşlarından Haçlı seferlerine kadar bu yönde girişimler söz konusudur. Roma ile bunu dünya egemenliğine dönüştürecek örgütlenmeyi yaparken kendi de değişmiştir. İlişkilerin denetimi sadece geleceği planlamada bir üstünlük kazandırmanın ötesinde karşı tarafın kimliğini de tehdit etmektedir. Bu nedenle tarafların farklılıkları benimseyerek ilişkileri sürdürmesi mümkün olmamış, Doğu-Batı çatışması tarihi belirleyen sürekli bir çatışma biçimini almıştır. Türklerin Orta Asya'dan Yakın-Doğu'ya yönelmesi ile birlikte Kızıl Elma Doğu-Batı çelişkisi temelinde gerçek anlamıyla bir dünya egemenlik siyasetine/düzenine dönüşmeye başlayacaktır. Kızıl Elma ile Türk tarihi arasındaki ilişki Doğu-Batı çelişkisi ve tartışması temelinde aynı zamanda bu çatışmanın çözümü ve ortak insanlık değerlerini savunmaya dönüşmüştür. Ancak bu ancak ileriye dönük bir düşünce biçiminde olduğu için Kızıl Elma donmuş ve kalıplaşmış bir düşünce değil geleceğe yönelik bir tasavvur, ideal veya ütopya biçiminde görülecektir. Osmanlı dünya egemenlik düşüncesinde de bu tek dünya

⁶ Osman Turan, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi, Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul, 1969.

düşüncesi vardır. Doğu-Batı çelişkisi ve çözümü tek tanrılı dinlerin kaynağını oluşturmuştur. Ancak çatışmanın aşılamaması her iki tarafta da kendi dininin üstünlüğünün savunulmasına dönüşmüştür. Tek tanrılı dinler, kendinden önceki çok tanrılı dinlerden ve inançlardan farklılığı tek bir dünya anlayışına dayandırdıkları için bir aşama olarak ortaya çıkmışlardır. Modern döneme kadar tek tanrılı dinler de belli bir evrensellik anlayışının savunucusu olmuşlardır. Bu anlamda mutlak uygarlık ve barbarlık ayrımı ve sınırlarının dışında ileri bir adım olmuştur. Modernleşme ile birlikte bu yönde bir evrensellik tanımı yerine iktisada ve Batı üstünlüğüne dayalı veya Batı düzeninin evrenselleştirilmesine dayalı bir dünya görüşü ortaya konmasına rağmen bu Batı dünya egemenliğinin evrenselleşmesinin ötesine geçmemiştir. Bu nedenle geçmiş dönemde Doğu-Batı farklılık ve çelişkisini ifade eden çeşitli kavramlar da yeni dönemde varlığını sürdürmüştür.

Kutadgu Bilig'e kadar da götürülebilecek⁷ dünya egemenlik düzeni düşüncesinin izlerini Osmanlı kuruluş hikâyelerinde de görmek mümkündür. Osmanlı kuruluş efsanelerinin en bilineni Âşıkpaşazade Tarihi'nde geçen Osman Bey'in gördüğü rüya olayıdır. Buna göre bir gece Şeyh Edebalı'nın evinde kalan Osman Bey, rüyasında onun bağrından doğan bir ayın kendi koynuna girdiğini, bunu müteakip bedeninden çıkan bir çınar ağacının büyüyerek gölgesinin bütün dünyayı kapladığını, altında dağların sıralanıp nehirlerin aktığını görür. Rüyasını anlattığında bunun büyük bir cihan devletinin müjdesi olduğunu öğrenir ve bu müjdenin bir sonucu olarak da kızıyla evlenir.⁸ Benzer bir olayı Selçuklu'nun kuruluşunda da görmek mümkündür. Elbette Âşıkpaşazade'nin yaşadığı dönem olan XV. yüzyıl Osmanlı'nın bir dünya siyasetinin temsilcisi olarak imparatorluğa dönüşme sürecinin yaşandığı yüzyıldır ve bu süreçte kendine temel oluşturmak adına bu ve buna benzer olaylar dramatize edilerek aktarılmıştır. Burada önemli olan beylikten dünya devletine geçiş sürecinde bir dünya siyasetinin olması ve bunun tarih içinde dayanaklarının bu tür olaylara dayanılarak oluşturulmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda söz konusu rüya aktarımı Osmanlı dünya egemenlik fikrinin oluşmasına sağladığı katkıyı ortaya koyma noktasında önemlidir. Aynı temanın Eski Ahit'de Daniel'in kitabında yer alan "Tek Ağaç" ve İslamiyet'te "Sidret'ül-Münteha" kavramında da olduğu pek çok yazar tarafından belirtilmiştir.⁹ Büyük ihtimalle eski çok tanrılı dinlerde doğanın ve toplumun birlikte kutsallaşmasıyla bütün dünyayı/insanlığı kapsayan "tek ağaç" görüşü arasında da bir bağlantı vardır. Bütün dünyayı kapsayan tek ağaç görüşü aslında siyasi, askeri, toplumsal olarak toplumlar ve uygarlıklar arasındaki sınırların ortadan kalktığı çok geniş bir dünya tasavvurunun, ideal veya ütopyasının ifadesidir. Dünya düzeni görüşünün ve büyük imparatorlukların bütün yönleriyle açıklanamaması, denetlenmesi ve süreklilik sağlanmasındaki zorluklara rağmen tek bir dünya görüşünden veya bütün insanlığı kapsayan ortak değerlerden vazgeçilememesi bu yönde düşüncelerin edebiyat veya gelecek tasavvuru olarak sürekli gündemde olmasını sağlayacaktır. Kemal Tahir "Devlet Ana" romanında Osmanlı'nın kuruluş hikâyesini anlatırken bütün dünyayı kapsayan çınar ağacının gölgesini bir dünya imparatorluğu ideali olarak belirtir. Ancak bir özelliğe de dikkat çeker, Osman Bey'in çok saygı duyduğu Edebalı kendisine Konya tahtını, başka deyişle Doğu ülkelerini hedef olarak gösterdiğinde Osman Bey ciddileşerek Konya tahtını isteyene bıraktığını, beyliğin yönünün Bizans ve Batı olduğunu ifade eder. Bu durum, Osmanlı'nın kuruluştan itibaren Doğu asker devlet geleneğinin sürdürücüsü ve bu geleneği de mükemmelleştiren bir siyasetin yaratıcısı olduğunun altını çizmesi bakımından önemlidir.

⁷ Şaban Öz, Kutadgu Bilig'de Türk Cihan Hâkimiyeti Düşüncesi, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, C:11, S:1, 2011, s.19-35.

⁸ Âşıkpaşaoğlu Tarihi, Haz. H. Nihal Atsız, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, s.17.

⁹ Bu açıdan örneğin, bkz. Stefanos Yerasimos, *Konstantiniye ve Ayasofya Efsaneleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993.

Kızıl elma Osmanlı kuruluşunda Batıya yönelik “fetih” siyasetinin dünya egemenliği ve düzenin de temelini oluşturur. Osmanlı devlet ve toplum ideolojisi bu anlamda tarikat ve dini ilişkilerin de ötesinde Osmanlı yönetim kadrosunun siyasi bir tercihidir. Batı’nın Doğu ile ilişkilerini ilk defa bir dünya imparatorluğu olarak örgütleyen Roma imparatorluğu sınırları Osmanlı’nın Kızıl elma idealinin temelini oluşturmuştur. Doğu Roma’nın başkenti İstanbul’un alınması daha sonra Kanuni Sultan Süleyman ile Belgrat’ın alınması ve Viyana’nın kuşatılması Kızıl elma edebiyatının temelini ve merhalelerini belirtir. Kanuni Sultan Süleyman İtalyan şehir devletleri ve Fransa ile barışık olduğu için (Atlantik merkezli ilişkiler yerine Akdeniz merkezli ticari ilişkilerin kendi egemenliği ve denetiminde sürmesini arzuladığı için) Kızıl elma’nın sınırlarına ulaşılır. Dönemin tarihçileri ve edebiyatçılarına göre Kızıl elma artık Kanuni Sultan Süleyman’ın elindedir. Bundan sonra “fetih” siyaseti ile Doğu-Batı ilişkilerinin denetlenmesinin mümkün olmadığı da ortaya çıkar. İlgi çekici olan ve bu görüşümüzü temellendirecek olay daha sonraki dönemde Osmanlı hanedanı/devlet yerine Kızıl elma’nın yeniçerilerle ve Bektaşilik veya cihad anlayışıyla ilişkilendirilmesine rağmen bunların artık işlevsiz kalması ve sonuçta tasfiye edilmesidir. Sonuçta Kızıl elma artık elimizdedir, ama yetmemektedir. Yeni bir aşama ve sıçrama gerekmektedir. Bu durum Kanuni sonrası yeni siyaset arayışını ve gereğini ortaya çıkaracaktır. Bunlardan biri Lale Devri’dir ama “başarısız” olduğu “sefahat devri” denilerek gerek dönemde gerekse günümüzde kötülenir. Fransız Devrimi öncesi ve sonrasında böyle bir imkânın ortaya çıktığı inancıyla Osmanlı Batıcılığa siyasetine koşulur ancak bundan da sonuç alınmaz ve Tanzimat Edebiyatı ve Servet-i Fünun edebiyatında Kızıl elma’dan hiç söz edilmez. Ancak I. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında savunmacı bir anlayışla tekrar gündeme gelir.

Doğu-Batı çelişkisi içinde toplum olaylarının kendi anlamlarını ve işleyiş mekanizmasını bütünüyle denetlemek ve açıklamak söz konusu olmadığında açıklama ve değerlendirme olaylara temel olan ilişkilerin dışında ifade edilmeye, sahip çıkmaya çalışılmıştır. Kızıl elma bu anlamda Orta Asya’dan Osmanlı’ya ilişkilere temel olan çelişkilerin dışında dünya egemenlik düzeni ile ilgili bir tavır ve dünya görüşünü belirtmektedir. Yakın Doğu ve Anadolu’da Batıya karşı Doğu’nun savunuculuğunu yapan bozkırlarda farklı bir çatışmanın aktörü bulunan Türkler, Yakın Doğu ve Anadolu’ya yönelişlerinde kendilerini Doğu-Batı çatışmasının içinde buldular ve kısa sürede bunun baş aktörü konumuna geldiler. Geldikleri yerde yerleşik toplumlara karşı başarıların ifadesi olan hâkimiyet ideali burada bilinen dünyanın ve toplumlararası ilişkilerin denetimini üstlenecek yeni bir siyasetin ortaya çıkmasını sağladı. Başlangıçta geleneksel Doğu’nun ücretli askeri olarak başlayan süreç, Selçuklularla bu bölgenin koruyuculuğuna evrildi ve Osmanlılıkla da Batı toplumlarını da kapsayan bir düzene dönüştü. Osmanlı, Batı saldırganlığına karşı Doğu’nun savunma cephesinin örgütlenmesi ve cephe siyasetidir. Osmanlılıkla Doğu-Batı çatışması içine yerleştirilen dünya egemenlik düzeni veya Kızıl elma ideali Batı yayılcılığı ve saldırganlığına karşı geleneksel Doğu uygarlıklarının savunuculuğu/koruyuculuğu yanında Doğu uygarlıklarının öncülüğü ve sözcülüğüne dönüşmüştür. Amaç Batı’nın denetim altına alınmasının ötesinde askeri, siyasi, ticari ilişkilerin denetimidir. Bunu gerçekleştirebileceği stratejik yerlerin fethi bu açıdan önemlidir, daha ötesi, bütün Batı’nın fethi veya dönüştürülmesi, kimliğinin silinmesi amaçlanmamıştır. Bu yüzden Osmanlı yeni bir üretim biçimi getirmek veya kendi düzenini empoze etmek yerine ilişkilerin denetimi ve yönetimi ile yetinmiştir. İlişkilerin denetimini sağladıktan sonra Osmanlı’nın Avrupa’da savaşlarının sınır savaşı olmaktan ileri gitmemesi bu nedenledir. Bir yerde Viyana’nın alınması bile önemli olmaktan çıkmıştır. Özellikle Amerika’nın keşfi sonrası Batı’nın Osmanlı dışında geleneksel Doğu uygarlıklarıyla Atlantik merkezli yeni ilişkiler kurması ile fetihler de önemli olmaktan çıkmıştır. Osmanlı’nın yeni siyaset arayışlarının kaynağında da bu vardır. İmparatorluğun vermiş olduğu imkânlardan yararlanarak Batı ile yeni ilişkiler geliştirmek istemektedir. Anadolu Türklüğü’nün bu serüveni içinde Kızıl elma kaybolmamış ama değişik

anlamlar taşımıştır. Türklerin Orta Asya serüveni sonrasında Yakındoğu'da Doğu-Batı çatışması içinde kendi yer ve rollerini tanımlamada öne çıkardığı özelliklerle Kızılelma akımının amacı ve yönü değişmektedir. Türkler tarihe damga vuran temel ilişki ve çatışmalara katılma çabası içinde devlet ve toplum düzeyinde belli bir tutum ve açıklama ihtiyacı da duymuşlardır. Bunun sadece dış görüntülerine dayalı açıklamalar kimi zaman sınırlı ve sorunlu da olabilir. Ama buradan yola çıkarak devleti ve toplumu tarih dışı, çağ dışı saymak mümkün değildir. Aynı sonucu bir dönem revaçta olan Batı sosyalizmi için de söyleyebiliriz. Günümüzde ortaya çıkan ve savunulamayan bütün yönlerine karşılık Batı etkisinde sosyalizm XX. yüzyılda dünyaya damgasını vuran temel olaylardan biri olmuştur.

Anadolu Türklüğü ve Kızıl Elma

Kızılelma motifi çeşitli uygarlıklar tarafından farklı biçimlerde kullanılmış ve bu nedenle kökeni konusunda Uzak Doğu, Hint ve Yakın Doğu uygarlıklarından göçebe-bozkır uygarlıklarına kadar çeşitli uygarlıkların mitolojilerinde yer almıştır. Orta Asya Türkleri arasında bu motif genellikle "erişilmesi istenen ülke, muhayyel yer" anlamında kullanılmıştır. Modern dönemde Kızılelma Orta Asya Türkçülüğünün temel kaynaklarından biri olarak görülmüş, Ergenekon Destanı'nda Ergenekon'dan çıkma ve kaybedilmiş yurdu tekrar ele geçirme idealine dönüşmüştür. Orta Asya'da Oğuz Türkleri geleneksel Doğu/ATÜT uygarlıkları arasındaki geniş Orta Asya bozkırında hangi yöne gidilirse gidilsin, Çin, Hint veya Yakın Doğu uygarlıklarının zenginliklerini ele geçirme, ortak olma amacı taşımıştır. İlk defa Anadolu Türklüğü ile Kızılelma, Doğu uygarlıklarının zenginliklerinin talanı olmaktan çıkarak Doğu-Batı uygarlıkları arasındaki çelişki ve çatışmada Doğu uygarlıklarının sözcülüğünü ve savunuculuğunu üstlenen dünya egemenlik düzeni anlayışına dönüşmüştür. Artık hedef Orta Asya Türklüğü'nden farklı olarak Doğu ülkelerinin talanı değil Batı saldırganlığı ve sömürüsü karşısında kendilerine bağlı yeni bir imparatorluk örgütlenmesi olmuştur. Bu nedenle Kızılelma'nın o dönem için Batı dünya egemenlik düşüncesinin ve Roma imparatorluk mirasının ideolojik düzeyde sürdürücüsü olan Roma şehri ve Saint Pierre Kilisesi'nin üzerinde bulunan altın yaldızlı küre ya da kilisenin üstü bakırla kaplanmış kubbesiyle özdeşleştirilmesi rastlantı değildir. Böylece Kızılelma motifi Osmanlılarla birlikte İstanbul'un fethi sonrası yeni bir anlam kazanmıştır. Anadolu Türklüğü'nün ve Anadolu coğrafyasının Roma/Rumi olarak adlandırılması ve İstanbul'un fethinin de Kızılelma idealinin gerçekleşmesi olarak görülmesi dünya egemenliği anlayışıyla ilgilidir.

Anadolu Türklüğü Kızılelma idealini Osmanlılıkla Batı'nın içlerine kadar taşımış ve böylece Doğu-Batı çatışmasının getirdiği yıkımdan Anadolu'yu ve Doğu uygarlıklarının dışına çıkararak yeni ve üstün bir siyasetin sözcüsü olmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın Viyana önlerine kadar gitmesi ve dünyayı hâkimiyeti altında tuttuğuna inanılan padişahın elinde tuttuğuna inanılan Kızılelma devlet ve toplum ideolojisinin soyut sembolü olarak görülecektir. Kızılelma Osmanlı padişahlarınca da hükümdarlık alâmeti sayılmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan Osmanlı padişahları albümünde Çelebi Sultan Mehmed'den III. Murad'a kadar sekiz padişaktan yedisinin elinde birer elma resmedilmiştir. Fâtihten Sultan Mehmed, II. Bayezid ve II. Selim bu elmaları sol ellerinde, diğerleri sağ ellerinde tutmakta, Yavuz Sultan Selim'in ise iki elinde iki elma bulunmaktadır.¹⁰ Ayrıca çeşitli kaynaklarda, Fâtihten Sultan Mehmed devrinden başlayarak III. Selim dönemine kadar Türk askerlerinin dillerinden düşürmediği, "Padişahım, biz senin uğrunda ta Kafdağı'nın ötesine, Kızılelma'ya dek varırız" sözleri Osmanlılar'ın ebedî saltanatının bütünlüğü anlamında kullanılmıştır. Yavuz Sultan Selim, kendinden önceki padişahların tersine Batı yerine Doğu'ya yönelmesi

¹⁰ Orhan Şaik Gökyay, Kızılelma, s.32.

Amerika'nın keşfine bir cevaptır. Mısır'ı ele geçirdikten sonra hem Doğu'nun hem de Batı dünyasının padişahı olarak iki elinde iki elma tutmaktadır. Oğlu Kanuni Sultan Süleyman için artık son hedef Batı Avrupa'nın ve Atlantik merkezli ilişkilerin sınırı olan Viyana olmuştur. İran'ı ele geçirmek bir anlamda kendi kendine savaşmak/rakip olmak anlamını taşıyacağı için İran tahtını ele geçirmesine rağmen geri çekilmiştir. Amaç Batı'yı veya Doğu'yu ele geçirmek değil Doğu-Batı ilişkilerinin denetimini sağlamaktır. Amerika'nın keşfi sonrası artık geleneksel Doğu-Batı ilişkilerinin dışında yeni yollara bağlı olarak kurulması Osmanlı devlet siyasetinde zaafı neden olmuştur. Artık Viyana'nın, Paris'in, Amerika'nın ele geçirilmesi değil mevcut Doğu-Batı çekişmesini aşan yeni bir siyasetin savunulması gerekmiştir, ancak bunun maddi koşulları henüz olgunlaşmadığı için mevcut siyasi koşullar ve çözüm olgunlaşmadığı için savaşlar sınırın ileri-geri hareket etmesinden öteye gitmemiştir. Doğu-Batı çatışmasının sınır çatışmasına dönüşmesi ve daha ileri bir siyasetin savunulamaması, Batıcılığa ile yeni bir siyaset gündeme getirilmesine rağmen, Osmanlı için Batı sorununun, Batı için Doğu sorununa dönüşmesi, her ikisinin de sonuçta modern anlamda başarısızlığı, farklılıkları pekiştirmiştir.

Türk toplum ve düşünce tarihinde içeriği ve bu döneme kadar kullanılagelen biçimi askeri-siyasi bir hâkimiyet kurulması biçiminde olan dünya egemenlik düzeni veya "dünya devleti/egemenliği" kavramının Osmanlılık ile birlikte yeniden anlamlandırılması daha doğrudur. Orta Asya göçebe uygarlıklarında Kızıl Elma olsa olsa Çin'in, Hindistan'ın veya Yakın Doğu ATÜT uygarlıklarının talanının ötesinde değildir. Anadolu'nun Türkleşmesi bağlamında Türkler Doğu-Batı çatışmasında üstlendikleri Batı saldırganlığına karşı Doğu koruyuculuğu temelinde Kızıl Elma anlayışını da farklılaştırmışlardır. Amaç tek başına askeri-siyasi düzeyde dünyanın ele geçirilmesi değil Doğu-Batı ilişkilerinin Doğu uygarlıkları adına denetimidir. Kızıl Elma, Yakın-Doğu üretici uygarlıklarının öncü ve koruyuculuğu ile başlayıp en geniş anlamıyla mazlum milletlerin savunulmasını üstlenen bir siyasetin adı olan Osmanlılık ile gerçek anlamını bulacaktır. Bu açıdan Kızıl Elma ve dünya egemenliği kavramlarından anlaşılması gereken Batı saldırganlığı ve düzenine karşı mağdur olan toplumların sözcülüğünü yapacak cephe siyasetin yürütücülüğüdür. Yoksa "güneş batmayan imparatorluk" gibi bir sömürü düzeni kurma niyeti değildir. Günümüz de de sorun değişmemiştir. Bu nedenle küresel Batı egemenlik sisteminin olumsuz sonuçlarının altını defalarca çizdik ve hegemonik her türlü egemenlik düşüncesinin karşısında olduğumuz belirttik. Burada dile getirdiğimiz, küre-yerel hegemonyaya ve onun çizdiği distopik-otoriter yeni düzene karşı tarihsel birikimimizin ortaya konması ve alternatifin bu birikimin içinde çıkma imkânıdır.

Toplumumuz Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde tarihin omuzlarına yüklediği ödevini başarıyla yerine getirmiş ve hatırı sayılır bir tarihsel mirası yüklenmiştir. Kızıl Elma sembolünün kapsamı bu motifi benimseyen devlet ve toplumun kimliği ile kişisel değerlerin kesişme alanını belirler. Bunun temel biriminin veya ölçeğinin en geniş biçimde bir dünya düzeni olması devlet ve toplum ideolojisinin genişliği ve ufkunu da oluşturur. Ölçeğin kişisel veya toplum düzeyinde çıkarlarla darlaşması Kızıl Elma sembolünün geçirgenliği ve akışkanlığının da sınırlar. Bu nedenle dünya tarihinin bütünlüğünün nasıl tanımlandığı önemlidir. Dünya tarihinin Doğu-Batı çelişkisi ve çözümü ile tanımlanması yerine bölgesel, yerel, toplumsal, sınıfsal ya da dini çıkar ve çelişkilerle tanımlanması dünya görüşünün de darlaşmasına neden olur. Modern dönemde Batı'ya verilen üstünlük temelinde Batı-dışı toplumların ve Türkiye'nin sorunlarının çözümünün aranması dünya görüşünde sınırlanmaya neden olmuştur. Modern Batı dünya egemenliğinin sınırına gelindiğinde ve küreselleşmeyle verili düzen mutlaklaştığında dünya görüşleri de gözden düşmüş, dünya görüşleri yerelleşmiştir. Kızıl Elma anlayışının değişmesi de bu yönde değişikliklerle ilişkili olmuştur.

Kızıl Elmanın Masala/Hamasete Dönüşmesi: Türk Tarih Tezinin Darlaşması ve Muğlaklaşması

Son dönem Batı dünya egemenliğini tanımlayan iki olay Endüstri Devrimi ve Batı dünya üstünlüğüdür. Osmanlı Batıcılışma döneminde de Endüstri Devrimi'yle ve buna bağlı olarak başta sömürü olmak üzere çeşitli yönleriyle ilgilenmemiştir. Esas ilgi duyduğu yön Batı dünya egemenliğinin toplumlar arası ilişkilerdeki kaynağıdır. Endüstri olayı da değişik ilişkiler içinde farklı bir anlam kazanmıştır. Endüstri olayının kendisi değil siyasi boyutu öncelik taşımaktadır. Günümüzde Batı üstünlüğünün bu yanı görmezden gelinerek toplumlar arası ilişkilerin ötesinde Batı egemenliği verili değişmez bir koşul olarak görülmekte, sorunların çözümü de bunun içinde aranmaktadır. Esas tartışılması gereken budur. Batı sosyalizminin karşılaştığı açmaz ve sorunların kaynağında da bu bulunmaktadır. Son dönem Türk toplum düşüncesinde Batı etkisi nedeniyle yeni bir arayışın söz konusu olmaması, geleneksel Türk toplum düşüncesi ve değerlerinden de bir kopuşa neden olmuştur. Osmanlı'nın Batıcılışması döneminde de edebiyat ile siyaset iç içedir. Batılı "hürriyet", "vatan" gibi yeni kavramların gelişinde edebiyatçılarımız önemli bir rol oynamıştır. Yeni dönemin edebiyatı da belli bir dünya görüşünün ifadesidir. Osmanlı'nın Batıcılışma siyaseti Batı içi çelişki ve ittifaklara dayalıdır. Bu nedenle artık ittifaklar sürekli değiştiği için Kızılma ile bir hedef koymak, adlandırmak da mümkün değildir. Artık Osmanlı son dönemindeki tasası imparatorluk olarak bulunduğu konumun verdiği imkânları değerlendirmek ve varlığını sürdürmektir. Osmanlı Batıcılışması sonrası vatan ve hürriyet kavramlarının Osmanlı aydınları tarafından gündeme getirilmesi bir rastlantı değildir. Kızılma sembolünün kapsamı Tanzimat sonrasında darlaşmış, somut bir coğrafyayla özdeşleştirilmiş, Osmanlı ülkesi, vatani anlamı kazanmıştır. Kızılma görüşü Osmanlı'nın son döneminde bu yönde bir arayış ve savunma olarak varlığını sürdürmüştür.

Osmanlı'nın son döneminde Kızılma yeni bir dünya düzeni arayışı olmaktan çıkarak imparatorluğun vermiş olduğu imkânlardan yararlanmaya dönüşmüştür. Pan-Türkçülük veya Pan- İslamcılık ile Orta Asya Türklüğü ve İslam toplumlarıyla yakın ilişkilerimizden yararlanarak Osmanlı'nın imparatorluk olarak varlığını sürdürmesi Kızılma'nın ülküsünü/mefkûresini belirleyen, bu yönde bir hedefi ve amacı belirten simgeye dönüşmüştür. Artık amaç dünya düzeni ideali değil Türk birliği veya İslam birliğini sağlama idealinin ifadesine dönüşmüştür. Trablusgarp ve Balkan savaşlarının yarattığı sorunlar sonrasında Kızılma görüşünü İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde örgütlenen Türk milliyetçileri savunmaya başlamışlardır. İttihat ve Terakki iktidarı devlete el koyunca kendi ideolojisini oluşturmak ve yaygınlaştırmak zorunluluğunda kalmıştır. İttihat ve Terakki'nin ideologu Ziya Gökalp, sosyoloji yanında yazdığı şiirlerle de Kızılma görüşünü tanıtmıştır. Bir başka deyişle Türk sosyolojinin kurucusu olarak gösterilen ve kurumsallaşmasını sağlayan Ziya Gökalp bu görüşlerini sanat-edebiyat düzeyinde de temellendirmek istemiştir. 1914 yılında çıkan ilk şiir kitabına Kızılma adını vermiştir. Kitabın içinde "Kızılma", Alageyik, "Altın Destan" gibi şiirlerin bulunduğu yirmi yedi şiir, "Turan" adlı önsözvari bir girişle birlikte yer almıştır. Kızılma artık İttihat ve Terakki ile birlikte Batı'ya doğru bir yönelişi belirtmek yerine savunmacı bir biçimde imparatorluğu koruma ve bunun için yeri belli Turan coğrafyasıyla özdeşleştirilmeye çalışılmıştır. Ömer Seyfeddin'in ve dönemin Türkçülerinin esas hedefi bu anlamda Batı içi çekişmede rol almaya izin verecek biçimde Anadolu Türklüğü ile Orta Asya Türklüğü arasında bir birlik düşüncesi olmuş ve Kızılma bu beklentiyi ifade etmiştir. Bu açıdan Ziya Gökalp de farklı siyaset anlayışlarını birleştirerek sosyolojisinin temeline koymuştur. Farklı üç tarz siyaseti birleştirerek formüle eden kitabının adı "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" aynı zamanda Osmanlı'nın son dönem Kızılma anlayışının da kapsamını oluşturmuştur. Türkçülük/Turancılık veya İslam birliği siyaseti geçmişte Osmanlı'nın Batı içi çekişmeler içindeki devletlerle ittifak siyasetinin bir parçasıydı. Ancak I. Dünya Savaşı'nın hedefi Osmanlı'nın tasfiyesine dayalı olduğu için

savaş sırasında Almanya ile oluşturduğumuz ittifak bile dayanaksızdır. Çarlık Rusyası'nda Bolşevik Devrimi ile birlikte Yeni Türkiye dünya siyasetinde bir yer bulmuştur.

I. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı'yı da korumak ve muhafaza etmek mümkün olmayınca Türkçülük, Anadolu Türklüğünün varlığının korunmasına dönüşmüş ve Kızılma ideali Osmanlı'yı savunma, Anadolu Türklüğü ve Doğu'nun korunması olmak yerine kendi kendimizin korunması ile sınırlanmış ve darlaşmıştır. Anadolu bu anlamda artık elimizde tutmamız gereken son kalemiz ve somut Kızılma'mız olarak görülmüştür. Bu geçişi Ziya Gökalp'in sosyolojisinde "Türkçülüğün Esasları" kitabında görmek mümkün olduğu gibi Kızılma şiirlerinde de görmek mümkündür. Artık Turan veya İslam birliği gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayal olarak görüldüğü için Kızılma ileriye dönük gerçekliği tartışmalı bir hayale dönüşmüştür. Dünya savaşı sonrasında Osmanlı tasfiye edildiğinde ve Osmanlılığı savunmak mümkün olmadığında Kızılma'nın kapsamı bir daha daralarak, küçülerek yalnızca Türkiye'yi belirtmiştir. Osmanlı geçmişi artık bir rüyadır ve gerçek Anadolu'dadır. Anadolu'daki varlığımız aynı zamanda geleceğe ait yeni umutlu rüyaları görebilmenin de temel şartıdır. Ziya Gökalp yeni Türkiye'nin kuruluşu sonrasında Türk kimliği ve idealini sıraya koyarak "Turancılığı" şimdi savunulamaz "uzak bir ideal" olarak görmektedir. "Kan ve din kardeşliği" yerine "Türkiyecilik" Kızılma idealinin somutlaşmış biçimi olarak görülmektedir. Yeni Türkiye'nin kuruluşu sonrası arayış ve tartışma sona erdiğinde Kızılma Osmanlı tarihi-coğrafyası ve düzeniyle ilgili bir dünya görüşü olarak gündemden düşecektir. Yeni dönemde Orta Asya'nın "anavatanımız" olarak tanımlanması bile Anadolu'daki varlık nedenimizin sorgulanır hale gelmesiyle ilgilidir. Osmanlı'dan vazgeçince ortaya çıkan boşluk Orta Asya ile ve Anadolu ilişkisiyle doldurulmaya çalışılmıştır. Kızılma'nın masala dönüşmesi yeni gelişmelerin bir ürünüdür. Kızılma'nın bir gelecek amacı ve hedefi, ütopyasının bir masal olarak nitelenmesi bu dönüşümün bir uzantısıdır. Kızılma artık daha dar bir biçimde resmi Türk tarih tezi olarak Osmanlı sonrası yeni Türkiye devleti ve toplumunun dünya görüşüne dönüşmüştür. Kızılma, Osmanlı'nın tasfiyesi sonrasında Orta Asya Türklüğü ve İslam dünyası ile ilişkilerimizin koştığı, Anadoluçuluk, memleketçilik, yerlilik-Türkçülük ülküsü olmuştur. Türk Tarih Tezi'nde savunmacı bir anlayışla (Ergenekon'da olduğu gibi esaretinden kurtuluş ve diriliş, yeni devlet kurma ülküsüne benzer biçimde) öne çıkarılmıştır. Ancak I. Dünya Savaşının koşulları değişince, II. Dünya Savaşı sonrası Kızılma giderek kendini ve Orta Asya Türklüğü'nü savunmanın ötesinde* mevcut savunmacı veya vesayetçi olarak adlandırılan devlet anlayışına ve kuruluşuna karşıt muhalefete dönüşmüştür.

Osmanlı sonrası yeni Türkiye'de Türkçülük sadece devlet yönetimini üstlenen kadrolar tarafından değil, bu kadroların dışında kalan çevrelerce yönetime muhalefetin unsuru olmuştur. Geçmişte Kızılma motifi Batı etkisindeki yeni Türk edebiyatında çeşitli şair ve yazarlar tarafından daha çok savunmacı hamasi kahramanlık şiirlerinin konusu olarak kullanılmıştır. Resmi Türk tarih tezi II. Dünya Savaşı sonrasında ABD eksenli Batı blokuna girilmesi ve Sovyetlere karşı askeri-siyasi yeni bir rol üstlenilmesiyle tartışmalı bir hale gelmiştir. Bu nedenle Türkçülük/milliyetçilik/yerlilik tezlerinin tekrar revize edilmesi gerekmiştir. Geçmişte Türkçü kadroların dışında kaldığı için küskün olarak muhalefet eden Nihal Atsız'ın 1947 yılında çıkardığı *Kızılma* adlı derginin ilk sayısında büyük hayallerin büyük kahramanların ortaya çıkması ile gelişeceğinden söz edilir. ABD ile yeni ilişkiler ve verilen rol temelinde resmi tarih tezine karşı muhalefet ve bu yönde değişiklikler iki kutuplu Batı dünya egemenlik çekişmesinde içinde ittifak ilişkileriyle biçimlenmiştir. Bu yönde ortaya çıkan yeni kadrolar kendilerini öne çıkarmak için Cumhuriyetin kuruluş ideolojisine ve kadrolara karşı muhalefet ile toplum içinde kendilerine bir dayanak bulmaya

* Bu bağlamda Cengiz Aytmatov'un Kızıl Elma hikâyesinin kavramın bağlamından koparılması biçiminde altını çizmek yerinde olacaktır.

çalışmışlardır. Kızılma bu dönemde giderek resmi Türk tarih görüşünün (Kemalizm'in) eleştirisiyle bir partinin ülküsüne/siyasetine dönüşmüş, toplum içinde bir ayrışma ve farklılığın ifadesi olmuştur. Kavram, son dönem Türk düşüncesinde benzer kullanımına günümüzde de -özellikle Türkçü-milliyetçi çevreler arasında- devam etmektedir. Bunun yanında son dönemde dünya siyasetinde ortaya çıkan değişikliklere uyum kurma çabası olarak Kızılma giderek küre-muhafazakâr bir dünya görüşünün parçasına dönüşmüştür.

Sovyetler Birliği'nin tasfiyesi sonrasında ABD eksenli küreselleşme içinde Kızılma Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulaması sırasında ortaya çıkan kaotik eski Osmanlı coğrafyasında rol ve pay alma çabasıyla bütünleştiğinde muhafazakâr, İslamcı ve Türkçü bir yayılmacılığın, Osmanlı tarihi mirasına ve coğrafyasına ters bir biçimde verili dünya egemenlik düzeninden pay alma çabasına ve maceracılığına dönüşmüştür. Bu daha çok hamaset biçiminde, yapamayacağı şeyleri yapmadan yapmış gibi görünmek ve şişmek biçimindedir. Bu siyasetin dünya ölçüsünde veya eski Osmanlı tarihi-coğrafyası içinde ağırlık oluşturması bir yana Türk toplumu içinde bile birlik ve dayanışma sağlayamadığı, toplumu ve tarihi tahrip ettiği açıkça ortadadır. Masaldan maceraya, hamasete dönüşen mevcut Kızılma dünya içindeki yerimizi ve rolümüzü tartışmalı hale getirmektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde dünya siyaseti ve dünya egemenliğinin ifadesi olan Kızılma, Osmanlı'nın son döneminde ve tasfiyesi sonrasında kendi kendini korumaya dönüşünce dünya görüşü sınırlanmış ve yerleşmiştir. Osmanlı Kızılma'sı yerine el çabukluğu ile önümüze konan güdük/çürük Kızılma ise memleketçilik hatta hemşericiliktir. Biraz daha ileri gidilirse mevcut düzen içinde kişisel düzeyde eğerek, bükerek, hiç bir kurala, ilkeye ve değere sahip olmadan köşe dönmeçilik anlayışıdır. Toplumsal düzeyde makro veya mikro milliyetçilikler de sonuçta aynı kapıya çıkmakta, birbirini beslemektedir. Bu durum, bir bozulma ve çürümedir, açmaz ve darlıktır. Geniş kitlelerin bu oyuna ortak olması kötü olmalarından, özünde kötü olmalarından değil, verili ilişkileri aşamamasından kaynaklanmaktadır. Türk tarih tezinin çeşitli açılımları bunu değiştirmemiştir.

Günümüzde ABD eksenli küre-yerel dünya düzenine paralel olarak artık Kızılma ideolojisinin yerleşmesi geleneksel Osmanlı mirası ve tarihi-coğrafyasının tahribine ve paylaşımına dönüşmüştür. Küre-yerel düzeyde makro ve mikro milliyetçilikler ve mezheplere dayalı dini farklılıklar ile muhafazakârlık mevcut dünya düzeninin mutlaklaştırılmasıyla tüm dünyada ve Türkiye'de yükselmektedir. Bu durum sonuçta Batı üstünlüğüne dayalı dünya düzeni içinde kaotik ve şiddete dayalı bölgesel, yerel çözümlerin bir zorunluluk gibi doğrulanmasının ötesine geçmemektedir. Mevcut verili dünya düzeninde birey düzene ve topluma katılarak kendini zenginleştirememekte tam tersine etnik, dini, kültüre, cinse, bireye dayalı kimliklerle parçalanmakta ve birbirine karşıt hale gelmektedir. Yine bu parçalanmış kimliklerin küresel düzeyde muğlaklığı ve geçirgenliği uygarlık tarihinin bütünlüğüne ve mirasına karşıt "melez" veya "trans" kimliklere neden olmaktadır. Günümüz distopik dünya egemenlik düzeninin dayanağı bu geçirgenlik üzerine kuruludur. Toplumsal gerçeğin belirsizleşmesi, muğlaklığı bu nedenle doğal görülmektedir. Tarihin bütünlüğünden ve bütünsel dünya görüşleri ve çözümden vazgeçilmesi bunun bir görüntüsüdür. Türk Tarih Tezi'nin darlaştırılan somut Kızılma'sı artık muğlaklaşmıştır. Günümüz Türkiye'sinde yerlilik, yerellik anlayışı bu nedenle melez ve güdüktür. Devlete el konulmasına ve kendi ideolojisini devlet ve toplum ideolojisi haline getirmek istemesine rağmen hamasetle sınırlıdır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının Malazgirt Zaferi'nin yıldönümünde hazırladığı klip ve kutlamalar nedeniyle bestelenen Kızılma marşı mutlak kan, soy ve İ'la-yi Kelimetullah vurgulu bu hamasetin ürünüdür. II. Dünya Savaşı sonrası ABD ve NATO cephesi içinde verilen role bağlı olarak gündeme gelen "Türk-İslam sentezi" anlayışı küreselleşme sonrası Sovyetler'e karşı cephe oluşturma olmaktan çıkmasıyla, doğrudan adı konulmasa da içeriye dönük NATO'ya bağlı "Kızılma koalisyonuna" veya "ittifak stratejisine" dönüşmüştür. Bunun Türkiye'nin "varlık ve yokluk" sorunu olarak

tanımlanması komplo teorilerinin de zeminini oluşturmaktadır. Batı'da nasyonel sosyalizm (faşizm) Marksist sosyalizm ile ne kadar ilişkiliyse günümüzde Osmanlılık savunuculuğu da o kadar Osmanlı ile ilişkidir. Günümüzde Kızıl Elma, devlet ve toplum ideolojisi olarak benimsenmemiştir. Osmanlı mirası, Osmanlılık siyaseti ve Kızıl Elma'sıyla hiçbir ilgisi yoktur. Belki ilişki kurulacaksa dar bir biçimde Göçebe Orta Asya Türk uygarlıkları ile geleneksel Doğu uygarlıkları arasındaki ilişkilerde geçerli olan talan ve ülüşe bağlantı kurulabilir. Bunu savununlar sonuçta Doğu karşısında Batı talanı ve sömürsünü de meşrulaştırmakta ve ortaklığa koşulmaktadır. Tekrar edelim, bunun Osmanlı ile hiçbir ilgisi yoktur, Osmanlı ve Doğu karşıtlığıdır.

Sonuç Yerine: Yeni Bir Dünya Düzeni ve Görüşü Oluşturmanın Gerekliği

Dünya tarihi bir bütündür. Geçmişten günümüze bu bütünlüğü sağlayan temel çelişki başlangıçta yerleşik ATÜT uygarlıkları ile göçebe uygarlıklar arası çatışma, sonraki dönemde de Doğu-Batı uygarlıkları arasındaki farklılık ve çatışmadır. Türkler Orta Asya'dan günümüze dünya tarihinin bütünlüğünü sağlayan en önemli bu iki temel çelişki içinde kendi kimliklerini ve varlıklarını ifade etmişlerdir. Dünya tarihinin bütünlüğü içinde ve bir yerde bu bütünlüğü sağlamak için Türk toplum ve düşünce tarihi önemlidir. Türklerin tarihi serüveni içinde en etkili olduğumuz alan sadece savaşlar, siyaset değil aynı zamanda düşünce alanıdır. Bu edindiğimiz deneyimler günümüzde karşılaştığımız sorunlar karşısında tutumumuz yanında sorunların tanınması açısından da önemlidir. Kızıl Elma konusunun da bu ilişki içinde ele alınması gerekir. Türk ve dünya tarihinin gelişmesini kapsayan bir tartışma içinde konuyu ele almak istememiz bu nedendir. Kızıl Elma dönemin koşulları içinde ele alındığı gibi aynı zamanda bu koşulları aşma iradesi ve bilincinin ifadesidir. Günümüzde döneme damgasını vuran olay ABD eksenli Batı dünya egemenliği ve üstünlüğüdür. Bu üstünlüğün temelini bilmesi kendi sorunlarımızın tanınması ve açmazlarımızın belirlenmesi açısından önemlidir. Ama bunun ötesinde bu koşulların mutlak olmadığını da savunmak gerekir. Batı üstünlüğünü akıl veya ideoloji/din aracılığı ile küçümsemek çok anlamlı değildir. Bu üstünlüğü açıklamak yanında kendi imkân ve birikimlerimizi de ortaya koymak gerekir. Böylece yanlışlıklarımızdan ders almak mümkün olduğu gibi sorunlarımızı bir zenginliğe dönüştürmek de mümkün olacaktır.

Türk toplum düşüncesi içinde siyaset, tarih, bilim yanında edebiyat da önemli bir ağırlık taşımaktadır. Türk toplum düşüncesi ve edebiyatı sadece olayları saptanması açısından değil bugüne ve geleceğe ilişkin toplum sorunlarına karşı bir tavır alış olarak önemlidir. Tarihsel olaylar bilgisi tek başına bir dünya görüşü yaratmaz. Tarih olayları dünya görüşümüzü doğrulamada dayanan araçlar olarak önemlidir. Modern anlamda bilim düzeyinde tarih bilgisi anlayışının oluşturulması öncesine kadar büyük ölçüde tarih bilgisinin oluşturulmasında, geniş kitlelere aktarımında ve yaygınlaştırılmasında efsaneler, edebiyat, din önemli bir rol oynamıştır. Türk efsaneleri, masallar, şarkılar, deyişler, semboller en azından sorunlar ve çözümlerin toplumumuzca nasıl algılandığını ve ne tür değerler ve yeni çözümler öngörüldüğünü bilmemiz açısından önemli bir kaynak görevi üstlenmektedir. Her ne kadar XIX. yüzyıl sonrasında din ve efsaneden arındırılmış tarih görüşleri gündeme gelmiş olsa da sorunları bütünüyle kavramak ve değerlendirmek mümkün olmadığında geçmişteki toplum ideolojilerini aktarma, yaygınlaştırma biçimleri de önemini korumuştur. Osmanlı döneminde Ziya Gökalp'in Türkiye'de sosyolojinin kurumsallaşmasında ve dünya görüşünün oluşturulmasında bir ideolog olarak bütün katkısına rağmen aynı zamanda Kızıl Elma ile ilgili manzum şiirler yazması rastlantı değildir. Tarih anlayışı artık tarih dışı güçlerle ve efsanelerle, dinle değil gerçek olaylara, tarihteki gelişmede rol oynayan somut toplum güçleriyle bağlı açıklanmıştır, ancak bu görüşlerin geniş kitlelere aktarımı ve ortaklığı için eski bilinç aktarma biçimlerinden de vazgeçilmiş değildir. Bu yönde de bir ilişki kurulmasıyla bir yandan tarih bilgisi daha dünyevi karaktere bürünerek gerçek bir

görüntüye kavuşurken aynı zamanda geleneksel dünya görüşü ve edebiyatıyla diğer deyişle tarih anlayışıyla da ilişki kurulmuş olacaktır. Geleneksel Türk toplum düşüncesi ve edebiyatı ile kurulacak ilişki günümüzü anlamak kadar yeni çözüm arayışlarında bize yol göstermekte yardımcıdır. Elbette sorunlar değişmiş ve ağırlaşmıştır, ama temelde büyük ölçüde değişmiş değildir. Doğu-Batı çelişkisi ve Batı'nın son dönemde elde ettiği üstünlük günümüzde büyük ölçüde değişmemiştir.

Tarihin dünyevileşmesi ve gerçek olaylarla ve toplum güçleriyle bütünleşmesi önemlidir, ancak çözüm arayışında güncel koşullar ve çıkarlar nedeniyle bir oybirliği olmayınca, tarih anlayışlarının, dünya görüşlerinin farklılaşması karşısında, tartışmalar sonuçlanana kadar, amaç ve hedefin sürekliliğini sağlamak ve gündemde tutmak için tarih ve sosyoloji bilimleri dışında sanat, edebiyat, ütopya düzeyinde canlılık kazanması önemlidir. Günümüzde Batı'da tarih ve sosyoloji gözden düşerken Batı dünya egemenlik düzeni ile ilgili bilinç oluşturulması ve yaygınlaşmasında sanat, edebiyat özellikle sinema ve televizyon dizileri aracılığıyla* distopik yeni dünya değerlerinin, zaman ve mekân anlayışının yaygınlaştırılmasında özel bir rol oynadığını da ayrıca belirterek geçelim. Distopik yeni dünya otoriterliği kendini mutlaklaştırdığı için günümüzde bütün dünyada küre-muhafazakârlaşma yükselmektedir. Küresel düzene katılma modern anlamda çağa katılmanın ötesinde bir anlam kazanmıştır. Günümüzde modern sonrası yeni değişimde amaç tarihi biçimlendiren temel ilişkilere katılmak ve bu ilişkilerde etkin bir rol üstlenmenin dışında ve üstünde verili koşulların ve tarihin dışına çıkarak uygarlık tarihini tahrip eder hale gelmesidir. Bu nedenle verili düzene katılma ve ortaklık çabasını bir ilerleme, sıçrama, gelişme olarak görmek mümkün değildir. Günümüzde Doğu-Batı ilişkilerinden bağımsızlaşma çabası dünya görüşümüzü sınırlandırdığı gibi gelecekle ilgili sonuç çıkarma, bilinçlenme, ortaklık oluşturma çabasını da engellemektedir. Batı ütopyalarının sınırına gelmesi yeni bir gelecek olmadan ütopyaların tükenmesi, geçersizleşmesi olmuştur. Bu sonuca ortak olmada dünyanın ve bizim hiçbir çıkarımız yoktur. Sorunlar varsa, sorunların çözümü için toplumsal değişmeyi savunmaktan ve bu yönde çeşitli biçimlerde sorunlar üzerinde bilinçlenmekten, etkili olmaktan başka bir yol yoktur.

Günümüzde Kızılelma fethedilmesi düşlenen bir şehir ya da ülke, başka bir anlamda da elde edilmek istenen bir sembol şeklindeki somut bir hedef olmanın ötesinde geçmiş, gelecek ve bugün ile ilişkili bir arayış ve dünya görüşü olarak ütopyik bir karakter taşımaktadır. Bu biçimiyle, Roma, İstanbul gibi şehirler örneğinde karşımıza çıkan, Türklerin fetih listesinin sürekli güncellenen bir hali değil, insanlığın saadet içinde yaşadığı bütünsel bir gelecek ve düzen arayışıdır. Kızılelma bütün insanlığın huzur ve gelecekte emin bir şekilde yaşadığı, sömürsüz ve adil bir dünya düzenidir. Dünya egemenliği düşüncesi artık fetih ve egemenlik düşüncesinin ötesinde, verili dünya düzenini aşan yeni bir dünya önerisidir. Kızılelma gibi amaçların tükenmesi, küçümsenmesi toplumları yeni dünya görüşlerinden ve gelişme imkânlarından yoksun bırakmaktan başka bir şey değildir. Ütopyalardan vazgeçmek, toplumların gelecek ideallerini önemsememek toplumları kendi belirlemediği koşul ve ilişkilere mahkûm etmenin bir başka biçimidir. Doğu-Batı çelişki ve çatışması sürdükçe insanları distopik durağan ilişkiler kalıbı içinde durdurmak, dondurmak mümkün değildir. Türkiye önemli bir deneyimin mirasçısıdır. Üç bin yıllık süreçte taşıdığı birikimle ve elbette modernleşme döneminde Fransız Devrimi, XIX. ve XX. yüzyıl sosyalizm deneylerinden de gerekli dersleri çıkarıp kendi tarihsel birikiminin getirdiği potansiyel içinde tüm insanlığa yönelik yeni bir çözümün savunuculuğu yapacak imkânlarla sahiptir.

* Amerikan yaşam tarzı ve dünya görüşünün oluşturulması, aktarımı ve yaygınlaştırılmasında önemli bir rol üstlenen Hollywood'un iki dev şirketi Marvel ve DC'nin son on yılda yaptığı gibi önümüzdeki iki on yıl için de bu yönde "kendi -sinema- evrenini" oluşturmak ve temellendirmek için planlarının olduğu kurumsal düzeyde açıklanmıştır.

Bu sadece bizim özlemimiz değildir, bütün dünyanın ortak bir gelecek ve barış özlemidir. Bu nedenle dar kimliklerimizden sıyrılıp birlikte savunacağımız bir görüşür.

Anadolu-Türk toplumu, yedi yüz küsur yıl önce zorluğu hiç de azımsanmayacak çetin koşullar altında dünya tarihine katkıda bulunmuş, kimliğini ve dünya görüşünü toplumlar arası ilişkiler içinde ifade etmiştir. Kızıl elma en karamsar, umutsuz koşullarda bile bu koşulları aşma iradesini, koşullardan bağımsız, kuşatıcı, vesayetçi, egemen düzen koşullarının üzerine çıkan gelecek beklentisi ve ütopyasını belirtir. Günümüz küresel barbarlık çağının dayattığı düzene karşı ve aynı zamanda iki yüz yıldır etrafında bocaladığımız siyasetin aşılması için yeni ve kuşatıcı bir siyasetin gerekliliği ortadadır. Anadolu Türklüğü geçmişte Orta Çağ karanlığı ve “Frenk-Moğol fodulluğu”na karşı durmuştur. Bugün de küre-yerel imparatorluklar ve otoriterliğin sınırını zorlayan distopik sistem dayatmaları karşısında bulunmaktadır. Günümüzde insanlık, eşdeğer derecede onurlu bir sorumluluğu üstlenecek ve tarihin akışını belirleyecek bir çözüm beklentisi içindedir. Bu yönde bir dünya görüşünü taşıyacak toplumsal güçlerin oynayacağı rol bağlamında yeni bir ütopyanın, yeni ideallerin oraya konması gerekliliği ortadadır. İnsanlık, küresel barbarlık çağı distopyalarına karşı bütün dünyanın sömürünün olmadığı bir sistem içinde yaşayacağı umut dolu ütopyalara muhtaçtır ve burada dile getirdiğimiz Kızıl elma ideali günümüzdeki sınırlılıklarını aşarak yeni ütopyalara kaynaklık edecek Türk toplum tarihi ve düşüncesinin birikimini oluşturmaktadır.

Distopik dünya düzenine karşı yeni Kızıl elma artık bütün dünyadır.

Etik kurul raporu: Bu çalışma için etik kurul raporu gerekliliği bulunmamaktadır.

Katkı oranı beyanı: Birinci yazar %50, ikinci yazar %50

Çatışma beyanı: Makalede, herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aşıkpaşaoğlu Tarihi. Haz. H. Nihal Atsız. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.
- Gökalp, Ziya. *Kızıl Elma*. İstanbul: Karbon Kitaplar, 2018.
- Gökay, Orhan Şaik. *Kızıl Elma*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018.
- Harmancı, Abdullah. “Yeni Türk Edebiyatında Kızıl elma”. *Turkish Studies*. 3 (2010): s. 1470-1491.
- Öz, Şaban. “Kutadgu Bilig’de Türk Cihan Hâkimiyeti Düşüncesi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 1 (2011): s. 19-35.
- Sezer, Baykan. “Önsöz”. *Kemal Tahir, Notlar/Osmanlılık-Bizans*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 1991.
- Şen, Yasin. “Klasik Türk Şiirinde Kızıl elma”. *Journal of Turkish Language and Literature*. 4 (2017): s. 197-218
- Turan, Osman. “Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi”. *Turan Neşriyat Yurdu*. İstanbul, 1969.
- Yerasimos, Stefanos. *Konstantiniye ve Ayasofya Efsaneleri*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1993.